EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 20.5.2020.
COM(2020) 204 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o iskustvu koje su države članice stekle pri provedbi nacionalnih ciljeva utvrđenih u njihovim nacionalnim akcijskim planovima i o napretku u provedbi Direktive 2009/128/EZ o održivoj upotrebi pesticida

1. UVOD

Europska unija ima jedan od najstrožih, ako ne i najstroži, sustav na svijetu za odobravanje i kontrolu upotrebe pesticida[1]. Zakonodavnu osnovu za sigurnu i održivu upotrebu pesticida u Europskoj uniji čine Direktiva 2009/128/EZ[2] o održivoj upotrebi pesticida, Uredba (EZ) br. 1107/2009[3], Uredba (EZ) br. 396/2005[4], Uredba (EU) 2017/625[5] i Uredba (EZ) br. 1185/2009[6].

Cilj je tog okvira za pesticide smanjenjem ovisnosti o pesticidima te povećanjem primjene pesticida niskog rizika i nekemijskih pesticida smanjiti utjecaj pesticida na zdravlje ljudi i okoliš.

Direktivom o održivoj upotrebi pesticida predviđa se niz mjera za postizanje održive upotrebe pesticida smanjenjem rizika i učinaka njihove upotrebe na zdravlje i okoliš. Jedan je od njezinih ključnih elemenata provedba integrirane zaštite bilja i promicanje alternativnih pristupa ili tehnika radi smanjenja ovisnosti o pesticidima. Sadašnja i buduća zajednička poljoprivredna politika (ZPP) obuhvaća nekoliko instrumenata kojima se korisnike podupire u provedbi integrirane zaštite bilja[7].
Zbog različitosti poljoprivrednih sektora u EU-u Direktiva o održivoj upotrebi pesticida u velikoj se mjeri temelji na mjerama koje treba poduzeti na razini država članica. Njome je

---

1 U kontekstu ovog izvješća pojam „pesticid" odnosi se na sredstva za zaštitu bilja kako su definirana u članku 3. točki 10. podtočki (a) Direktive 2009/128/EZ.

2 Direktiva 2009/128/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u postizanju održive upotrebe pesticida, SL L 309, 24.11.2009., str. 71.

3 Uredba (EZ) br. 1107/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o stavljanju na tržište sredstava za zaštitu bilja i stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 79/117/EEZ i 91/414/EEZ, SL L 309, 24.11.2009., str. 1.

4 Uredba (EZ) br. 396/2005 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. veljače 2005. o maksimalnim razinama ostataka pesticida u ili na hrani i hrani za životinje biljnog i životinjskog podrijetla i o izmjeni Direktive Vijeća 91/414/EEZ, SL L 70, 16.3.2005., str. 1.

5 Uredba (EU) 2017/625 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. ožujka 2017. o službenim kontrolama i drugim službenim aktivnostima kojima se osigurava primjena propisa o hrani i hrani za životinje, pravila o zdravlju i dobrobiti životinja, zdravlju bilja i sredstvima za zaštitu bilja, o izmjeni uredaba (EZ) br. 999/2001, (EZ) br. 396/2005, (EZ) br. 1069/2009, (EZ) br. 1107/2009, (EU) br. 1151/2012, (EU) br. 652/2014, (EU) 2016/429 i (EU) 2016/2031 Europskog parlamenta i Vijeća, uredaba Vijeća (EZ) br. 1/2005 i (EZ) br. 1099/2009 i direktiva Vijeća 98/58/EZ, 1999/74/EZ, 2007/43/EZ, 2008/119/EZ i 2008/120/EZ te o stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 854/2004 i (EZ) br. 882/2004 Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 89/608/EEZ, 89/662/EEZ, 90/425/EEZ, 91/496/EEZ, 96/23/EZ, 96/93/EZ i 97/78/EZ te Odluke Vijeća 92/438/EEZ (Uredba o službenim kontrolama), SL L 95, 7.4.2017., str. 1.

6 Uredba (EZ) br. 1185/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o statističkim podacima o pesticidima, SL L 324, 10.12.2009., str. 1.

7 Uredba (EU) br. 1303/2013 o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo.
Uredba (EU) br. 1305/2013 o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj.
Uredba (EU) br. 1306/2013 o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike.
COM(2018) 392 Prijedlog uredbe o utvrđivanju pravila o potpori za strateške planove koje izrađuju države članice u okviru zajedničke poljoprivredne politike (strateški planovi u okviru ZPP-a).

propisano da države članice izrađuju nacionalne akcijske planove u kojima utvrđuju kvantitativne ciljeve, opće ciljeve, mjere i vremenske planove. Potpunom provedbom Direktive o održivoj upotrebi pesticida smanjili bi se rizici za zdravlje ljudi i okoliš te ovisnost o pesticidima.

Na temelju članka 4. stavka 3. Direktive o održivoj upotrebi pesticida Komisija mora Europskom parlamentu i Vijeću podnijeti izvješće o iskustvima koja su države članice stekle pri provedbi nacionalnih ciljeva utvrđenih u njihovim nacionalnim akcijskim planovima radi postizanja ciljeva navedene direktive. Osim toga, u skladu s člankom 16. Direktive o održivoj upotrebi pesticida Komisija mora redovito izvješćivati Europski parlament i Vijeće o napretku u provedbi direktive. Ovo se izvješće bavi tim zahtjevima za izvješćivanje.

U društvu postoji sve veća svijest o važnosti održive proizvodnje hrane, čiji je važan element održiva upotreba pesticida, kao što se navodi u Programu Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030.[8] i dokumentu za razmatranje Europske komisije „Prema održivoj Europi do 2030.[9]". Odraz je te svijesti europska građanska inicijativa iz 2017.[10] kojom se Komisiju pozvalo da, među ostalim, na razini Europske unije odredi obvezne ciljeve smanjenja upotrebe pesticida. U odgovoru na tu europsku građansku inicijativu[11] Komisija se obvezala iskoristiti ovo izvješće kao priliku da se procijeni je li ostvaren dovoljan napredak u smanjenju rizika povezanih s pesticidima. Komisija se obvezala da će u slučaju da se ne ostvari dovoljan napredak razmotriti određivanje cilja smanjenja rizika od pesticida koji će biti obvezan za cijelu Uniju.

Osim toga, Revizorski sud nedavno je objavio izvješće o održivoj upotrebi sredstava za zaštitu bilja"[12], u kojem je ocijenjeno je li djelovanje Komisije i država članica dovelo do smanjenja rizika povezanih s upotrebom pesticida te je li relevantnim zakonodavstvom pružen učinkovit poticaj za smanjenje ovisnosti o pesticidima. U izvješću se Komisiji daje niz preporuka, među ostalim preporučuje se da se načela integrirane zaštite bilja pretoče u praktične kriterije te da se poboljšaju statistički podaci o pesticidima i ujednačeni pokazatelji.

Zabilježen je znatan pad bioraznolikosti poljoprivrednih ekosustava, koji se odražava u smanjenju broja ptica na poljoprivrednim površinama i gubitku populacija kukaca u dijelovima EU-a. Među ostalim čimbenicima, tome je u znatnoj mjeri pridonijela upotreba pesticida.

---

[8] Dostupno na: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

[9] Dostupno na: https://ec.europa.eu/commission/files/reflection-paper-towards-sustainable-europe_hr

[10] Dostupno na: https://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful/details/2017/000002

[11] Dostupno na: https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2017/HR/C-2017-8414-F1-HR-MAIN-PART-1.PDF

[12] Dostupno na: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_05/SR_Pesticides_HR.pdf

Komisija odgovara na bojazni društva u pogledu održivosti europskim zelenim planom[13], a posebno strategijom „od polja do stola" i strategijom za bioraznolikost. Tim će se inicijativama promicati zdravi ekosustavi i bioraznolikost, održiviji sustavi proizvodnje hrane i zdravija prehrana te će se istodobno poljoprivrednicima osigurati održiva sredstva za život, a potrošačima pristup kvalitetnim i hranjivim namirnicama. Jasno je da će za ostvarivanje tih ambicioznih ciljeva biti potrebne inovativne tehnike.

Ovo se izvješće temelji na sljedećim izvorima informacija:

- 15 revidiranih nacionalnih akcijskih planova dostavljenih Komisiji do 31. ožujka 2019., koji su dostupni na engleskom jeziku[14],
- odgovorima na dopis s prikazom konkretnih nedostataka u prvotnim nacionalnim akcijskim planovima, koji je Komisija uputila svakoj državi članici u listopadu 2017.,
- revizijama koje je Komisija provela u četiri države članice 2018.[15] i u sedam država članica 2019.[16] kako bi ispitala ukupni napredak u provedbi Direktive o održivoj uporabi pesticida,
- odgovorima na dopis s dodatnim pojašnjenjima konkretnih nedostataka u prvotnim nacionalnim akcijskim planovima, koji je Komisija uputila četirima državama članicama u listopadu 2018.[17],
- odgovorima 24 države članice[18] na Komisijinu anketu iz prosinca 2018. o reviziji njihovih prvotnih nacionalnih akcijskih planova,
- informacijama koje su države članice dostavile na sastancima radne skupine za Direktivu o održivoj upotrebi pesticida koje je organizirala Komisija,
- rezultatima indeksa praćenja sukladnosti koji je Komisija izradila kako bi kvantificirala napredak koji su države članice postigle u provedbi svakog članka Direktive o održivoj upotrebi pesticida (Prilog). S pomoću indeksa praćenja sukladnosti mjeri se razina usklađenosti za svaki članak Direktive o održivoj upotrebi pesticida na razini Europske unije, na temelju navedenih izvora informacija i izravne komunikacije s državama članicama.

Na internetskom portalu Komisije za Direktivu o održivoj upotrebi pesticida dostupni su svi prvotni i revidirani nacionalni akcijski planovi (https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/nap_en). Sva revizijska izvješća dostupna su na stranicama http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit_reports/.

---

[13] COM(2019) 640 final, Europski zeleni plan

[14] Austrija, Belgija, Cipar, Češka, Danska, Finska, Francuska, Irska, Litva, Luksemburg, Malta, Poljska, Portugal, Slovenija i Španjolska.

[15] Bugarska, Francuska, Mađarska i Španjolska.

[16] Austrija, Cipar, Grčka, Irska, Litva, Portugal i Rumunjska

[17] Cipar, Luksemburg, Malta i Rumunjska.

[18] Austrija, Bugarska, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Hrvatska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Švedska i Ujedinjena Kraljevina.

2. NACIONALNI AKCIJSKI PLANOVI

U skladu s člankom 4. Direktive o održivoj upotrebi pesticida države članice bile su obvezne dostaviti Komisiji i drugim državama članicama svoje nacionalne akcijske planove do 26. studenoga 2012. U tim je planovima trebalo utvrditi kvantitativne ciljeve, opće ciljeve, mjere i vremenske planove za smanjenje rizika i učinka upotrebe pesticida na zdravlje ljudi i okoliš. Države članice morale su revidirati svoje nacionalne akcijske planove barem svakih pet godina.

Više od dvije trećine država članica nije dovršilo reviziju prvotnog nacionalnog akcijskog plana u petogodišnjem zakonskom roku.

Osam država članica dovršilo je reviziju svojeg prvotnog nacionalnog akcijskog plana u roku od pet godina[19]. Sedam država članica nakon revizije je donijelo novi nacionalni akcijski plan, dok Njemačka nije uvela nikakve znatne izmjene jer je smatrala da njezin prvotni nacionalni akcijski plan pruža dovoljnu fleksibilnost. Do trenutka objave ovog izvješća još je trinaest država članica[20] dovršilo reviziju svojeg prvotnog nacionalnog akcijskog plana, ali ne u roku od pet godina. Preostalih sedam država članica nije dovršilo reviziju svojeg prvotnog nacionalnog akcijskog plana.

Samo je mali broj država članica utvrdio konkretne primjere korisnih ciljeva i pokazatelja na temelju revizije svojeg prvotnog nacionalnog akcijskog plana.

Tri države članice[21] utvrdile su korisne ciljeve na temelju revizije prvotnog nacionalnog akcijskog plana. Njemačka je odredila cilj smanjenja potencijalnog rizika za okoliš za 30 % do 2023. u odnosu na referentnu vrijednost utvrđenu na temelju prosjeka za razdoblje 1996.–2005. Danska je odredila cilj smanjenja pokazatelja opterećenja pesticidima (PLI)[22] za 40 % te cilj smanjenja opterećenja posebno zabrinjavajućim tvarima za 40 % do kraja 2015. u odnosu na 2011. Naposljetku, Francuska je odredila cilj smanjenja upotrebe sredstava za zaštitu bilja za 25 % do 2020. te za 50 % do 2025., u odnosu na 2015.

Neke države članice u svojem su prvotnom nacionalnom akcijskom planu navele da su ciljevi povezani s osposobljavanjem primjenitelja i ispitivanjem uređaja za primjenu pesticida (u daljnjem tekstu: „ciljevi na temelju sukladnosti”) korisni. Iako je riječ o pravnim zahtjevima,

[19] Austrija, Belgija, Danska, Francuska, Litva, Luksemburg, Njemačka i Španjolska.

[20] Cipar, Češka, Estonija, Finska, Irska, Latvija, Mađarska, Malta, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovenija i Švedska.

[21] Danska, Francuska i Njemačka.

[22] Danska u svojem nacionalnom akcijskom planu definira pokazatelj opterećenja pesticidima kao pokazatelj potencijalnog ukupnog opterećenja za zdravlje i okoliš na temelju učinaka pesticida na zdravlje i okoliš, koji se izračunava na temelju podataka o prodaji.

smatrale su da je utvrđivanje cilja u nacionalnom akcijskom planu pridonijelo jačanju važnosti sukladnosti s Direktivom o održivoj upotrebi pesticida u tim područjima.

Tri države članice[23] istaknule su korisne pokazatelje smanjenja rizika na temelju revizije njihova prvotnog nacionalnog akcijskog plana. To su pokazatelj rizika SYNOPS[24] u Njemačkoj, pokazatelj opterećenja pesticidima u Danskoj i indeks rizika za zdravlje i okoliš u Švedskoj[25]. Druge države članice istaknule su mjere, za razliku od pokazatelja, koje su smatrale korisnima. To uključuje broj jedinica doze (NODU)[26], ostatke aktivnih tvari u hrani, nalaze aktivnih tvari u vodi, broj osposobljenih osoba i količine sredstava za zaštitu bilja stavljene na tržište.

Većina država članica u svojim revidiranim nacionalnim akcijskim planovima nije ispravila nedostatke koje je Komisija utvrdila u njihovim prvotnim nacionalnim akcijskim planovima te je stoga većina revidiranih nacionalnih akcijskih planova nedovoljno ambiciozna i ne sadržava ciljeve na visokoj razini utemeljene na rezultatima čijim bi se ostvarenjem smanjili rizici povezani sa sredstvima za zaštitu bilja te ovisnost o njima.

Od 15 revidiranih nacionalnih akcijskih planova koji su dostavljeni Komisiji do 31. ožujka 2019. u ukupno 13[27] planova naglasak se stavlja na smanjenje rizika, dok je u planovima Francuske i Luksemburga naglasak na smanjenju ukupne upotrebe kao načinu smanjenja rizika.

Samo su tri države članice[28] utvrdile jasno definirane ciljeve na visokoj razini utemeljene na rezultatima u skladu s člankom 4. stavkom 1. Direktive o održivoj upotrebi pesticida. Danska je za pokazatelj opterećenja pesticidima postavila cilj od 1,96 i time zadržala ciljnu vrijednost utvrđenu u prvotnom nacionalnom akcijskom planu. Francuska je postavila cilj smanjenja upotrebe sredstava za zaštitu bilja za 25 % do 2020. te za 50 % do 2025., bez negativnog utjecaja na prihode poljoprivrednih gospodarstava. Naposljetku, Luksemburg je kao cilj na visokoj razini odredio smanjenje upotrebe sredstava za zaštitu bilja za 50 % do 2030.

Ostale države članice odredile su ciljeve na temelju mjera ili ciljeve na temelju sukladnosti. Poljska je utvrdila pokazatelj[29], na temelju stupnja sukladnosti s određenim aspektima Uredbe (EZ) br. 1107/2009, npr. upotrebom odobrenih sredstava za zaštitu bilja, i Direktive o

[23] Danska, Njemačka i Švedska.
[24] Pokazatelj rizika SYNOPS služi kao model za procjenu potencijalnog rizika od sredstava za zaštitu bilja u okolišu https://www.nap-pflanzenschutz.de/en/practice/assessment-of-pesticide-use/risk-analysis-synops/
[25] Taj je pokazatelj opisan u švedskom nacionalnom akcijskom planu, koji je dostupan na: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sup_nap_swe_en.pdf
[26] NODU se izračunava na temelju podataka o prodaji i odgovara broju prosječnih godišnjih primjena na svim kulturama na nacionalnoj razini u Francuskoj https://agriculture.gouv.fr/quest-ce-que-le-nodu
[27] Austrija, Belgija, Cipar, Češka, Danska, Finska, Irska, Litva, Malta, Poljska, Portugal, Slovenija i Španjolska.
[28] Danska, Francuska i Luksemburg
[29] Dostupno na: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sup_nap_pol-rev-2018_en.pdf

održivoj upotrebi pesticida, npr. sukladnosti sa zahtjevom za osposobljavanje profesionalnih korisnika, te je utvrdila cilj na visokoj razini na temelju rezultata tog pokazatelja. Španjolska i Belgija odredile su jasne ciljeve, ali su svi specifični za određene sektore i odnose se na mjere, npr. broj informativnih kampanja godišnje ili broj demonstracijskih poljoprivrednih gospodarstava koja treba uspostaviti, umjesto na mjerljive učinke, npr. broj profesionalnih korisnika koji provode integriranu zaštitu bilja. Slovenija i Finska odredile su ciljeve koji su važeći pravni zahtjevi, npr. svi relevantni primjenitelji moraju biti osposobljeni i tijekom inspekcijskih pregleda ne smiju biti nađena sredstva za zaštitu bilja čije je odobrenje isteklo.

Opći cilj nacionalnih akcijskih planova trebao bi biti dostatno ambiciozan, međutim, većini revidiranih nacionalnih akcijskih planova nedostaje ambicije. To je vidljivo u slučaju Cipra, koji je odredio cilj smanjenja broja povreda maksimalnih razina ostataka na 3 % za hranu proizvedenu u Cipru, te u slučaju Španjolske, države članice s gotovo milijunom poljoprivrednih gospodarstava[30], koja je odredila cilj od najmanje dva poljoprivredna pilot-gospodarstva za promicanje integrirane zaštite bilja.

U samo polovini revidiranih nacionalnih akcijskih planova utvrđene su prioritetne teme ili dobre prakse, a u samo jednom su utvrđene aktivne tvari koje izazivaju posebnu zabrinutost.

Države članice obvezne su u svojim nacionalnim akcijskim planovima utvrditi prioritetne teme ili dobre prakse u skladu s člankom 15. stavkom 2. točkom (c) Direktive o održivoj upotrebi pesticida. Primjeri prioritetnih tema su aktivne tvari, kulture, regije ili postupci koji zahtijevaju posebnu pozornost. Pet država članica[31] u svojim je revidiranim nacionalnim akcijskim planovima utvrdilo prioritetne aktivne tvari. Nekoliko država članica, uključujući Francusku, Španjolsku i Poljsku, kao prioritetnu temu utvrdilo je manje kulture i proširenje područja primjene tehnika suzbijanja štetnih organizama na tim kulturama. Naposljetku, ni u jednom revidiranom nacionalnom akcijskom planu nisu izričito utvrđene prioritetne regije ili dobre prakse.

Nacionalni akcijski planovi moraju sadržavati pokazatelje za praćenje upotrebe sredstava za zaštitu bilja koja sadržavaju aktivne tvari koje izazivaju posebnu zabrinutost u skladu s člankom 4. stavkom 1. Direktive o održivoj upotrebi pesticida. Francuska je jedina država članica koja u svojem nacionalnom akcijskom planu predviđa praćenje upotrebe aktivnih tvari koje izazivaju posebnu zabrinutost. U Francuskoj se prate godišnje prodane količine aktivnih tvari koje su razvrstane kao karcinogene, mutagene i reproduktivno toksične.

[30] Dostupno na: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ef_m_farmleg&lang=en

[31] Belgija, Danska, Francuska, Luksemburg i Slovenija.

Iako ni u jednom revidiranom nacionalnom akcijskom planu nisu službeno utvrđene dobre prakse u skladu s člankom 15. stavkom 2. točkom (c) Direktive o održivoj upotrebi pesticida, svi nacionalni akcijski planovi sadržavaju određene mjere koje bi se mogle smatrati dobrim praksama. Komisija je tijekom revizija uočila brojne primjere država članica koje su utvrdile strože zahtjeve od minimalnih zahtjeva utvrđenih u Direktivi o održivoj upotrebi pesticida. Primjerice:

- U Danskoj, Luksemburgu i Irskoj propisano je da prilikom prodaje sredstava za zaštitu bilja za neprofesionalnu upotrebu kupcima na raspolaganju mora biti osposobljena i ovlaštena osoba koja im može dati savjet, a u Francuskoj je zabranjena prodaja sredstava za zaštitu bilja za neprofesionalnu upotrebu u samoposluživanjima.
- Belgija planira zabraniti prodaju svih kemijskih sredstava za zaštitu bilja neprofesionalnim korisnicima (osim osnovnih tvari i tvari niskog rizika) te oglašavanje sredstava za zaštitu bilja namijenjenih neprofesionalnim korisnicima.
- Češka planira do 2022. za sve profesionalne korisnike uvesti obvezu elektroničkog evidentiranja svih primjena sredstava za zaštitu bilja kako bi omogućila ciljanije praćenje voda.
- Španjolska planira izraditi informatičku aplikaciju koja će omogućiti elektroničko evidentiranje svih transakcija povezanih sa sredstvima za zaštitu bilja te je odredila cilj da do kraja razdoblja nacionalnog akcijskog plana navedeni sustav koristi najmanje 50 % distributera.
- Španjolska propisuje češće ispitivanje uređaja za primjenu pesticida u vlasništvu ugovaratelja jer se takvi uređaji vjerojatno upotrebljavaju češće i na širem području.
- Slovenija propisuje obveznu registraciju svih novih uređaja za primjenu pesticida te zahtijeva da se mogući nedostaci uklone u trenutku registracije, umjesto da budu otkriveni pri prvoj obveznoj inspekciji pet godina kasnije.
- Belgija je odredila cilj da do kraja razdoblja nacionalnog akcijskog plana 100 % uređaja za primjenu pesticida ima mlaznice za smanjenje zanošenja.
- Irska ima integrirani sustav javno financiranog poljoprivrednog obrazovanja, istraživanja i savjetovanja koji pridonosi tome da uzgajivači raspolažu najnovijim relevantnim informacijama o integriranoj zaštiti bilja.
- Danska planira uspostaviti partnerstvo za tehnologiju prskanja i preciznu tehnologiju kako bi se promicala upotreba alata kao što su globalni sustavi za određivanje položaja (GPS) i bespilotne letjelice, što je dobar primjer suradnje s nizom dionika u svrhu postizanja ciljeva Direktive o održivoj upotrebi pesticida.

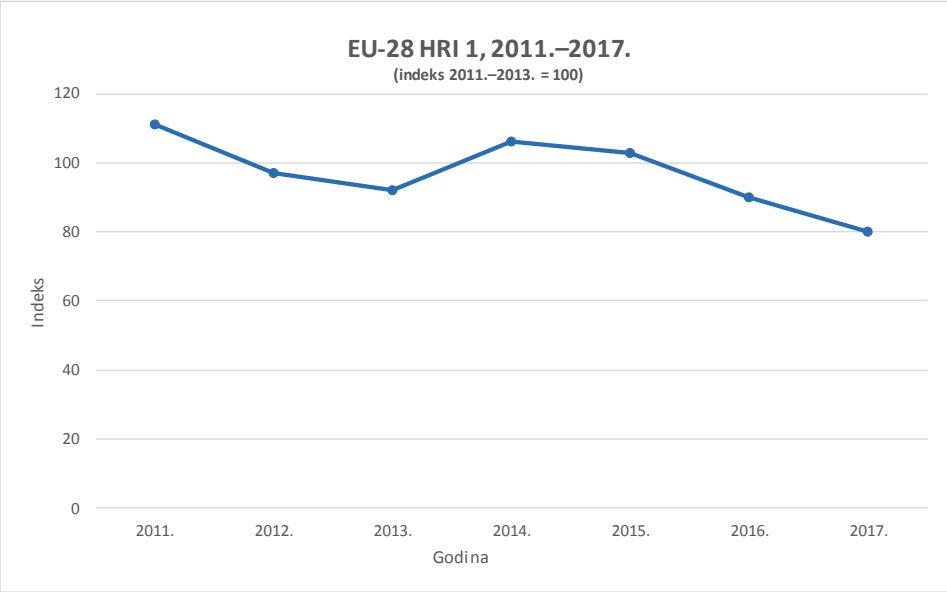
3. UJEDNAČENI POKAZATELJI RIZIKA

Komisija je razvila dva ujednačena pokazatelja rizika, koji pokazuju da je od stupanja na snagu Direktive o održivoj upotrebi pesticida, unatoč smanjenju rizika od sredstava za zaštitu bilja u prodaji, došlo i do znatnog povećanja pokazatelja koji se odnosi na hitna odobrenja.

U skladu s obvezama iz članka 15. stavka 1. Direktive o održivoj upotrebi pesticida, u okviru Direktive Komisije 2019/782[32] utvrđeni su ujednačeni pokazatelji rizika. To je bilo i u skladu s obvezom preuzetom kao odgovor na europsku građansku inicijativu „Zabrana glifosata i zaštita ljudi i okoliša od toksičnih pesticida". Ti pokazatelji Komisiji omogućuju da kvantificira ukupni napredak u smanjenju rizika povezanih sa sredstvima za zaštitu bilja na temelju Direktive o održivoj upotrebi pesticida.

Prvi ujednačeni pokazatelj rizika temelji se na količinama sredstava za zaštitu bilja koje su stavljene na tržište (prodane) u svakoj državi članici, dok se drugi temelji na broju hitnih odobrenja koja je svaka država članica izdala na temelju članka 53. Uredbe (EZ) br. 1107/2009. Oba pokazatelja uključuju faktor ponderiranja koji odražava inherentna opasna svojstva aktivnih tvari sadržanih u sredstvima za zaštitu bilja. Pri izračunu tih pokazatelja primjereno je koristiti trogodišnje referentno razdoblje s obzirom na to da se količina i vrsta korištenih sredstava za zaštitu bilja svake godine mijenja zbog razlika u opsegu i ozbiljnosti pojave štetnih organizama.

Slika 1.: Trend ujednačenog pokazatelja rizika br. 1 (HRI 1), uz osnovnu vrijednost 100, na temelju prosjeka za 2011., 2012. i 2013.

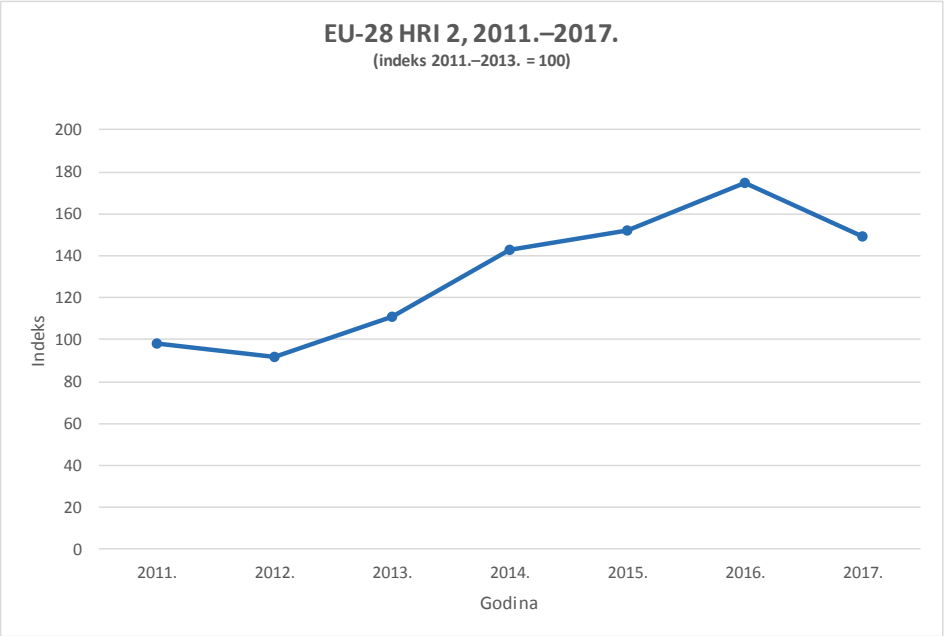
Izvor: Europska komisija

[32] Direktiva Komisije (EU) 2019/782 od 15. svibnja 2019. o izmjeni Direktive 2009/128/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu utvrđivanja ujednačenih pokazatelja rizika, C/2019/3580, SL L 127, 16.5.2019, str. 4.

Ujednačeni pokazatelj rizika br. 1 pokazuje smanjenje rizika od 20 % od referentnog razdoblja do 2017., iako je količina sredstava za zaštitu bilja stavljenih na tržište tijekom tog razdoblja ostala relativno konstantna[33]. To upućuje na pomak prema raširenijoj upotrebi manje opasnih tvari. Međutim, postoji potencijal za daljnje smanjenje rizika i uporabe poboljšanjem provedbe Direktive o održivoj upotrebi pesticida te širom primjenom integrirane zaštite bilja, uključujući širu primjenu nekemijskih tehnika suzbijanja štetnih organizama.

[33] Dostupno na: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=aei_fm_salpest09&lang=en

Slika 2. Trend ujednačenog pokazatelja rizika br. 2 (HRI 2), uz osnovnu vrijednost 100, na temelju prosjeka za 2011., 2012. i 2013.

Izvor: Europska komisija

Ujednačeni pokazatelj rizika br. 2 pokazuje povećanje od 50 % od referentnog razdoblja do 2017. Taj se pokazatelj temelji na broju hitnih odobrenja ponderiranom prema inherentnim opasnim svojstvima aktivnih tvari sadržanih u sredstvima za zaštitu bilja. Međutim, opseg pojedinačnih hitnih odobrenja (a time i količina korištenih sredstava za zaštitu bilja) znatno varira, primjerice od nekoliko hektara u slučaju vrlo malih kultura do velikog opsega upotrebe u slučaju uzgoja kultura na velikim površinama. Budući da količine korištenih sredstava za zaštitu bilja ili povezane informacije nisu evidentirane na isti način u svim državama članicama koje su izdale ta hitna odobrenja u razdoblju 2011.–2017., nije bilo moguće utvrditi sofisticiraniji pokazatelj.

Ta se odobrenja izdaju zbog raznih razloga, uključujući pojavu novih rizika za zdravlje bilja i male namjene, kako su definirane u članku 3. točki 26. Uredbe (EZ) br. 1107/2009. U nekim su slučajevima važan dio strategije Europske unije za suzbijanje širenja novih štetnih organizama jer države članice ta odobrenja mogu odobriti relativno brzo nakon otkrivanja štetnog organizma. Međutim, znatno povećanje broja tih odobrenja može se pripisati činjenici da države članice nisu u potpunosti provele Direktivu o održivoj upotrebi pesticida i Uredbu (EZ) br. 1107/2009, zbog razloga koji su objašnjeni dalje u tekstu.

Trend ujednačenog pokazatelja rizika br. 2 pokazuje da alternativne tehnike sprečavanja pojave štetnih organizama, namijenjene smanjenju ovisnosti o sredstvima za zaštitu bilju, još nisu dostupne ili se primjenjuju u nedovoljnoj mjeri. Također upućuje na potrebu da države članice ispune svoje pravne obveze u skladu s Uredbom (EZ) br. 1107/2009 u pogledu rokova za donošenje odluka o odobrenju sredstava za zaštitu bilja te da u potpunosti iskoriste

mogućnosti za male namjene predviđene u članku 51. Uredbe (proširenje odobrenja za male namjene). To bi pridonijelo proširenju opsega redovno odobrenih sredstava za zaštitu bilja koja su dostupna uzgajivačima, kako se navodi u evaluaciji zakonodavstva Europske unije o sredstvima za zaštitu bilja i ostacima pesticida u okviru programa REFIT (Uredba (EZ) br. 1107/2009 i Uredba (EZ) br. 396/2005)[34].

Države članice obvezne su izračunati ujednačeni pokazatelj rizika br. 1 i ujednačeni pokazatelj rizika br. 2 kako bi ustanovile trendove u primjeni određenih aktivnih tvari te utvrdile prioritetne teme, kao što su aktivne tvari, kulture, regije ili postupci koji zahtijevaju posebnu pozornost, ili dobre prakse. O rezultatima tih procjena moraju obavijestiti Komisiju i druge države članice i te informacije moraju staviti na raspolaganje javnosti. Do sada je dvadeset država članica izračunalo i objavilo ujednačeni pokazatelj rizika br. 1 i ujednačeni pokazatelj rizika br. 2, ali je samo mali broj njih ustanovio trendove u pogledu primjene određenih aktivnih tvari te utvrdio prioritetne teme ili dobre prakse[35].

Ujednačeni pokazatelj rizika br. 1 i ujednačeni pokazatelj rizika br. 2 pokazatelji su na visokoj razini, a u skladu s člankom 15. Direktive o održivoj upotrebi pesticida države članice mogu uz njih nastaviti koristiti postojeće nacionalne pokazatelje ili usvojiti druge odgovarajuće pokazatelje koji bi bolje odražavali trendove rizika relevantnih za njihovo državno područje.

Naposljetku, Komisija se obvezala da će raditi na izradi dodatnih ujednačenih pokazatelja rizika, u suradnji s državama članicama, uzimajući u obzir nove izvore podataka radi boljeg mjerenja trendova rizika povezanih s upotrebom sredstava za zaštitu bilja i ovisnosti o njima. Komisija je posebice utvrdila da je kao glavni prioritet u tom području potrebno osmisliti alternativu ujednačenom pokazatelju rizika br. 2 kako bi se preciznije odražavali rizici povezani s hitnim odobrenjima. To bi podrazumijevalo izradu novog pokazatelja na temelju broja takvih odobrenja, opsega upotrebe koji je rezultat pojedinačnih odobrenja (npr. broj tretiranih hektara) i svojstava korištenih sredstava za zaštitu bilja, čime bi se bolje odrazili rizici koji proizlaze iz hitnih odobrenja.

Podrobnija analiza ujednačenih pokazatelja rizika dostupna je na: https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/harmonised-risk-indicators_en.

4. UKUPNA PROVEDBA DIREKTIVE

[34] Dostupno na https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/refit_en

[35] Relevantne informacije za svaku državu članicu dostupne su na: https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/harmonised-risk-indicators/trends-hri-ms_en

Unatoč kašnjenjima mnogih država članica u reviziji nacionalnih akcijskih planova i nepostojanju ciljeva na visokoj razini utemeljenih na rezultatima u većini revidiranih nacionalnih akcijskih planova, u posljednje dvije godine države članice ostvarile su napredak u provedbi Direktive o održivoj upotrebi pesticida. Kad je riječ o slučajevima u kojima napredak nije bio zadovoljavajući, Komisija trenutačno razmatra niz mjera, uključujući postupke zbog povrede prava.

U Komisijinu izvješću iz 2017.[36] priznato je da je postignut znatan napredak, no zaključeno je da države članice moraju uložiti veće napore u provedbu Direktive o održivoj upotrebi pesticida kako bi ostvarile željena poboljšanja u području okoliša i zdravlja. Kao posebna područja koja zahtijevaju poboljšanje u navedenom se izvješću spominju pregled uređaja za primjenu pesticida, informiranje o trovanjima pesticidima i procjena provedbe integrirane zaštite bilja.

Zaključeno je da države članice moraju revidirati svoje nacionalne akcijske planove i poboljšati njihovu kvalitetu određivanjem konkretnih i mjerljivih ciljeva i pokazatelja kao dio dugoročne strategije smanjenja rizika i učinaka upotrebe pesticida. Ti bi ciljevi državama članicama omogućili da prate napredak u provedbi Direktive o održivoj upotrebi pesticida te, prema potrebi, prilagode strategiju.

Komisija je primijenila slojevit pristup rješavanju nedostataka država članica u provedbi Direktive. U listopadu 2017. Komisija je svim državama članicama poslala pojedinačne dopise na temelju detaljne revizije njihovih prvotnih nacionalnih akcijskih planova te je u dopisima navela njihove specifične nedostatke. Od država članica zatraženo je da razmisle o tim pitanjima s obzirom na moguću reviziju njihovih nacionalnih akcijskih planova.

Na temelju odgovora na te dopise Komisija je provela niz ciljanih revizija radi ocjene provedbe Direktive o održivoj upotrebi pesticida u jedanaest država članica te je poslala dopis četirima državama članicama kako bi pojasnila određene aspekte provedbe Direktive o održivoj upotrebi pesticida.

Naposljetku, Komisija je izradila indeks za praćenje sukladnosti kako bi sažela napredak koji su države članice postigle u provedbi svakog članka Direktive o održivoj upotrebi pesticida. Taj indeks pokazuje da se ukupna provedba Direktive o održivoj upotrebi pesticida poboljšala za 10 % u razdoblju od 2017. do 2019., kako je navedeno u Prilogu.

Na temelju odgovora na navedene dvije serije dopisa, rezultata revizija i napretka na koji upućuje pokazatelj, Komisija je utvrdila da je od 2017. ostvaren dodatan napredak u provedbi

[36] Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o nacionalnim akcijskim planovima država članica i o napretku u provedbi Direktive 2009/128/EZ o održivoj upotrebi pesticida – COM(2017) 587, dostupno na: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sup_report-overview_hr.pdf

Direktive o održivoj upotrebi pesticida. Primjerice, i dalje se smanjuju površine koje se tretiraju prskanjem iz zraka, a većina država članica uspostavila je sveobuhvatne sustave za osposobljavanje i certificiranje primjenitelja i ispitivanje uređaja za primjenu pesticida te mjere za zaštitu vodenog okoliša i sigurno rukovanje i skladištenje pesticida.

Međutim, i dalje postoje određeni nedostaci u provedbi pojedinih aspekata Direktive o održivoj upotrebi pesticida u nekim državama članicama. Najčešće slabosti odnose se na kašnjenja u reviziji nacionalnih akcijskih planova, kašnjenja u ispitivanju uređaja za primjenu pesticida te nedostatke u kontrolama koje države članice provode radi procjene provedbe Direktive o održivoj upotrebi pesticida, primjerice u pogledu integrirane zaštite bilja. Kad je riječ o slučajevima u kojima napredak nije bio zadovoljavajući, Komisija trenutačno razmatra niz mjera, uključujući postupke zbog povrede prava.

4.1. INTEGRIRANA ZAŠTITA BILJA

Procjena provedbe integrirane zaštite bilja u državama članicama i dalje je najčešći nedostatak u provedbi Direktive o održivoj upotrebi pesticida.

U članku 3. točki 6. Direktive o održivoj upotrebi pesticida integrirana zaštita bilja definirana je kao „pomno razmatranje i procjena svih raspoloživih metoda zaštite bilja te potom integracija odgovarajućih mjera kojima se sprečava razvoj populacije štetnih organizama, održava upotreba sredstava za zaštitu bilja i drugih oblika suzbijanja na razini koja je ekonomski i ekološki opravdana, te smanjuju ili svode na najmanju moguću mjeru rizici za zdravlje ljudi i za okoliš”. Komisija smatra da je integrirana zaštita bilja jedan od temelja Direktive o održivoj upotrebi pesticida te da je potrebna njezina puna provedba kako bi se smanjila ovisnost o upotrebi pesticida.

U Prilogu III. Direktivi o održivoj upotrebi pesticida navedeno je osam općih načela integrirane zaštite bilja, međutim, u Direktivi se ne definira način na koji se ta načela trebaju primjenjivati u praksi te je to prepušteno državama članicama. U skladu s načelom supsidijarnosti, te kriterije treba utvrditi na nacionalnoj ili čak podnacionalnoj razini zbog razlika u poljoprivredi među državama članicama i unutar samih država članica u pogledu klime, kultura koje se uzgajaju i tehnika proizvodnje. Međutim, države članice nisu prenijele opća načela integrirane zaštite bilja u obvezujuće kriterije čije je ispunjavanje moguće procijeniti i koje su korisnici dužni primjenjivati. Zbog toga nadležna tijela nemaju obvezujuće kriterije na temelju kojih bi mogla utvrditi sukladnosti s integriranom zaštitom bilja te stoga nema dovoljno dokaza o sustavnoj primjeni integrirane zaštite bilja.

Sadašnjim i predloženim zakonodavstvom o ZPP-u od država članica zahtijeva se da uspostave sustav za savjetovanje korisnika o upravljanju zemljištem i poljoprivrednim gospodarstvima, a posebno da ispune zahtjev iz članka 14. Direktive o održivoj upotrebi

pesticida u pogledu integrirane zaštite bilja. U okviru tog sustava korisnici i poljoprivrednici mogu dobrovoljno koristiti savjetodavne usluge povezane s dobrom poljoprivrednom praksom, uključujući integriranu zaštitu bilja.

Sve države članice poduzimaju određene mjere za promicanje integrirane zaštite bilja, međutim, opseg javno financiranih istraživanja o primijenjenoj poljoprivredi znatno se razlikuje među državama članicama. Osim toga, u mnogim državama članicama strukture za povezivanje istraživača i poljoprivrednika čija je svrha poljoprivrednicima olakšati pristup praktičnim savjetima koji su im potrebni slabo su razvijene.

Kako bi se otklonili nedostaci u procjeni provedbe integrirane zaštite bilja koji su istaknuti u izvješću Komisije iz 2017. Komisija je organizirala seriju seminara u okviru inicijative „Bolja izobrazba za sigurniju hranu" te jednodnevnu radionicu o integriranoj zaštiti bilja kako bi državama članicama pružila okvir na temelju kojeg mogu utvrditi obvezujuće kriterije s pomoću kojih mogu procijeniti provedbu integrirane zaštite bilja.

Međutim, unatoč mnogim dobrim primjerima istraživanja i promicanja integrirane zaštite bilja u državama članicama, najčešći nedostatak u provedbi Direktive o održivoj upotrebi pesticida i dalje je procjena provedbe integrirane zaštite bilja. Države članice stoga nisu iskoristile znatan potencijal za širu primjenu integrirane zaštite bilja, uključujući širu primjenu nekemijskih tehnika suzbijanja štetnih organizama.

5. MJERE POTPORE PROVEDBI DIREKTIVE KOJE PODUZIMA KOMISIJA

U ovom se odjeljku opisuje niz mjera koje je Komisija poduzela kako bi poduprla provedbu Direktive, uključujući mjere poduzete kao odgovor na zahtjeve Parlamenta.

Nakon predstavljanja izvješća Komisije za 2017. na sastanku Vijeća za poljoprivredu i ribarstvo 6. studenoga 2017.[37] ministri su potvrdili važnost postizanja ciljeva Direktive o održivoj upotrebi pesticida i ubrzavanja primjene načela integrirane zaštite bilja. Kao važna područja u smislu poboljšanja primjene načela integrirane zaštite bilja utvrdili su sredstva za zaštitu bilja niskog rizika, sustave praćenja štetnih organizama, financijsku potporu, nekemijske metode suzbijanja i ujednačene pokazatelje rizika.

Europski parlament u veljači 2019. donio je nezakonodavnu rezoluciju o provedbi Direktive o održivoj upotrebi pesticida[38]. U njoj je izrazio žaljenje zbog činjenice da je ukupni stupanj provedbe u državama članicama nedovoljan za smanjenje rizika koji proizlaze iz upotrebe

[37] Dostupno na: https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/agrifish/2017/11/06/

[38] Rezolucija Europskog parlamenta od 12. veljače 2019. o provedbi Direktive 2009/128/EZ o održivoj upotrebi pesticida (2017/2284(INI)), dostupno na https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2019-0082+0+DOC+XML+V0//HR

pesticida i ovisnosti o njima. Potaknuo je na stavljanje većeg naglaska na smanjenje rizika i istaknuo činjenicu da provedba praksi integrirane zaštite bilja, kao što su nekemijske alternative i sredstva za zaštitu bilja niskog rizika, ima osobito važnu ulogu u naporima za postizanje potpune provedbe Direktive o održivoj upotrebi pesticida. Naposljetku je pozvao Komisiju i države članice da poduzmu niz mjera za poboljšanje provedbe Direktive o održivoj upotrebi pesticida. Među ostalim pozvao ih je da utvrde smjernice za procjenu provedbe integrirane zaštite bilja, da zaštite ranjive skupine i građane, stave veći naglasak na razvoj niskorizičnih alternativa pesticidima te da promiču preciznu i digitalnu poljoprivredu kao sredstva za smanjenje rizika od pesticida.

5.1. BOLJA IZOBRAZBA ZA SIGURNIJU HRANU[39]

Komisija državama članicama pruža potporu u provedi Direktive o održivoj upotrebi pesticida u obliku tečajeva u sklopu inicijative „Bolja izobrazba za sigurniju hranu”.

Komisija je u razdoblju od 2015. do 2018. u okviru inicijative „Bolja izobrazba za sigurniju hranu” organizirala 12 seminara o uređajima za primjenu pesticida, na kojima je sudjelovalo više od 200 službenika iz svih 28 država članica. Na tim su tečajevima države članice stekle potrebno znanje za provedbu svojih obveza u vezi s ispitivanjem uređaja za primjenu pesticida.

Komisija je u okviru inicijative „Bolja izobrazba za sigurniju hranu” organizirala i drugu seriju tečajeva o uređajima za primjenu pesticida, koja je započela u trećem tromjesečju 2019. Naglasak spomenute serija od šest tečajeva je na tehnikama inspekcije i kalibriranja, a očekuje se da će tečajeve pohađati oko 120 sudionika.

Komisija je organizirala i seriju tečajeva u okviru inicijative „Bolja izobrazba za sigurniju hranu” na temu provedbe integrirane zaštite bilja. Ta serija od 14 tečajeva započela je 2018., a održavat će se do 2020. Tečajevi su prilagođeni različitim poljoprivrednim kulturama i različitim poljoprivrednim praksama koje se primjenjuju u Europskoj uniji. Znanje stečeno u okviru tih tečajeva trebalo bi državama članicama pružiti alate potrebne za procjenu provedbe integrirane zaštite bilja na razini poljoprivrednog gospodarstva.

5.2. ODOBRAVANJE AKTIVNIH TVARI

Prisutan je dosljedan uzlazni trend broja odobrenih nekemijskih, aktivnih tvari niskog rizika

[39] „Bolja izobrazba za sigurniju hranu” Komisijina je inicijativa za izobrazbu u području zakonodavstva o hrani i hrani za životinje te pravila o zdravlju i dobrobiti životinja i zdravlju bilja. Više informacija dostupno je na sljedećoj poveznici: https://ec.europa.eu/food/safety/btsf_en

i osnovnih aktivnih tvari.

Komisija je poduzela niz mjera za ubrzavanje postupaka stavljanja sredstava za zaštitu bilja niskog rizika na tržište. Te mjere uključuju davanje prioriteta ažuriranju, do kraja 2020., zahtjeva u pogledu podataka i metodologija za procjenu mikroorganizama te pokretanje osposobljavanja u okviru inicijative „Bolja izobrazba za sigurniju hranu" u 2020. radi produbljivanja stručnog znanja u državama članicama u području procjene zahtjeva za mikroorganizme i druge biopesticide.

Prisutan je dosljedan uzlazni trend broja odobrenih nekemijskih aktivnih tvari, aktivnih tvari niskog rizika i osnovnih aktivnih tvari, čiji se broj s manje od 60. u 2009. povećao na 120 u 2019. Te aktivne tvari poljoprivrednicima pružaju alate za suzbijanje štetnih organizama uz istodobno smanjenje rizika povezanih sa sredstvima za zaštitu bilja.

Osim toga, najopasnije aktivne tvari postupno se uklanjaju iz alata za zaštitu bilja, kako je opisano u evaluaciji zakonodavstva Europske unije o sredstvima za zaštitu bilja i ostacima pesticida u okviru programa REFIT (Uredba (EZ) br. 1107/2009 i Uredba (EZ) br. 396/2005).

Međutim, priznaje se da je nužno proširiti spektar odobrenih nekemijskih aktivnih tvari, aktivnih tvari niskog rizika i osnovnih aktivnih tvari kako bi poljoprivrednici imali na raspolaganju više mogućnosti za suzbijanje štetnih organizama radi smanjenja ovisnosti o najopasnijim tvarima.

5.3. ISTRAŽIVANJA I INOVACIJE

Komisija podupire niz istraživačkih projekata za proširenje spektra alternativnih strategija, alata i tehnologija za suzbijanje štetnih organizama te za utvrđivanje učinaka upotrebe pesticida na okoliš i na zdravlje ljudi.

Putem Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor 2020. Komisija podupire istraživanja i inovacije u cilju razvoja održivijih strategija, alata i tehnologija za suzbijanje štetnih organizama radi potpore integriranoj zaštiti bilja, kao što su novi proizvodi niskog rizika, biološke metode suzbijanja, alati za potporu pri odlučivanju te u cilju utvrđivanja učinaka upotrebe pesticida na okoliš i zdravlje ljudi[40].

U okviru društvenog izazova 2 Komisija je osigurala 159 milijuna EUR[41] za potporu

[40] Dostupno na: Društveni izazov 2 – Program rada 2016.–2017. https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2016_2017/main/h2020-wp1617-food_en.pdf i društveni izazov 2 – Program rada 2018.–2020. (SFS-04, SFS-05 i SFS-6) https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-food_en.pdf

[41] Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-plant-health_en.pdf

istraživanju u području integrirane zaštite bilja, novih rizika za zdravlje bilja, alternativa kemijskim pesticidima i sustava za potporu pri odlučivanju. Nadalje, u okviru tog programa rada u 2020. predviđena su sredstva u iznosu od 6 milijuna EUR za financiranje koordinacijskih aktivnosti i aktivnosti potpore europske mreže demonstracijskih poljoprivrednih gospodarstava za integriranu zaštitu bilja[42]. Osim integrirane zaštite bilja i zdravlja bilja Komisija podupire i istraživanje o ekološkim pristupima i ekološkom uzgoju kako bi se potaknula otpornost poljoprivrede[43].

Nadalje, europsko partnerstvo za inovacije „Produktivnost i održivost u poljoprivredi"[44] (EIP-AGRI) povezuje europske istraživačke i inovacijske projekte koji se financiraju u okviru Obzora 2020. s manjim operativnim skupinama[45] koje djeluju na nacionalnoj i regionalnoj razini u okviru politike ruralnog razvoja. Interaktivni inovacijski pristup koji promiče EIP-AGRI, temeljen na takozvanom pristupu s više dionika, potiče suradnju među dionicima s različitim, ali komplementarnim vrstama znanja (istraživači, poljoprivrednici, savjetnici, poduzeća, nevladine organizacije i drugi), čime se pomaže da se premosti jaz između istraživanja i prakse te potiče primjena inovacija u praksi, posebno u zaštiti bilja i integriranoj zaštiti bilja.

5.4. RADNA SKUPINA ZA DIREKTIVU O ODRŽIVOJ UPOTREBI PESTICIDA

Sastanci radne skupe za Direktivu o održivoj upotrebi pesticida, koje organizira Komisija, državama članicama pružaju priliku za raspravu o provedbi Direktive i razmjenu najboljih praksi.

Komisija dvaput godišnje organizira sastanke radne skupine država članica za Direktivu o održivoj upotrebi pesticida radi rasprave o provedbi Direktive o održivoj upotrebi pesticida i razmjene najboljih praksi. Osim toga, relevantni dionici, kao što su Pesticide Action Network (PAN) Europe, European Crop Protection Association (ECPA) i SPISE (Standardised Procedure for the Inspection of Sprayers in Europe), predstavili su svoj rad na nedavnim sastancima radne skupine.

Komisija je u svibnju 2019. organizirala zajednički sastanak radne skupine za Direktivu o održivoj upotrebi pesticida i radne skupine za provedbu propisa o sredstvima za zaštitu bilja radi rasprave o pitanjima od zajedničkog interesa te je osim toga organizirala radionicu o integriranoj zaštiti bilja. Cilj radionice bio je pomoći državama članicama u procjeni provedbe

[42] Dostupno na: SFS-6-2018-2020 https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-food_en.pdf

[43] Dostupno na: https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-18/agri_factsheets_07_ecological-approaches_ok_1545C778-C5D7-AA24-163D1DD06A4CDF2F_51894.pdf `

[44] Dostupno na: https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en

[45] Dostupno na: https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/about/operational-groups

integrirane zaštite bilja na razini poljoprivrednog gospodarstva, na temelju iskustva stečenog na tečajevima o integriranoj zaštiti bilja u okviru inicijative „Bolja izobrazba za sigurniju hranu”.

Zadnji sastanak radne skupine za Direktivu o održivoj upotrebi pesticida bio je zajednički sastanak s radnom skupinom za poljoprivredno-okolišnu statistiku održan u studenome 2019., na kojem se raspravljalo o pitanjima od zajedničkog interesa, posebno u vezi s razvojem korisnijih ujednačenih pokazatelja rizika.

5.5. INTERNETSKI PORTAL ZA DIREKTIVU O ODRŽIVOJ UPOTREBI PESTICIDA

Internetski portal za Direktivu o održivoj upotrebi pesticida omogućuje državama članicama i drugim dionicima da razmjenjuju relevantne informacije o Direktivi o održivoj upotrebi pesticida i integriranoj zaštiti bilja.

Komisija je 2017. uspostavila internetski portal za Direktivu o održivoj upotrebi pesticida (https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en) na prijedlog stručne skupine za održivu zaštitu bilja koja je osnovana tijekom nizozemskog predsjedanja 2016. kako bi se olakšala razmjena relevantnih informacija o Direktivi o održivoj upotrebi pesticida i integriranoj zaštiti bilja.

Dvadeset i sedam država članica[46] dostavilo je ukupno 240 poveznica na internetske stranice, s mogućnošću pretraživanja po temama i državama članicama, kako bi se olakšala razmjena relevantnih informacija među zainteresiranim stranama.

5.6. ODRŽIVA UPOTREBA PESTICIDA U OKVIRU SADAŠNJE I BUDUĆE ZAJEDNIČKE POLJOPRIVREDNE POLITIKE

ZPP podupire, a budući strateški planovi u okviru ZPP-a nastavit će podupirati, mnoge aspekte održive upotrebe pesticida.

Sadašnji ZPP sadržava nekoliko instrumenata koji su učinkoviti i relevantni, a u budućnosti će biti još relevantniji i učinkovitiji, za održivu upotrebu pesticida i integriranu zaštitu bilja.

[46] Bugarska još nije dostavila poveznice za razmjenu na internetskom portalu za Direktivu o održivoj upotrebi pesticida.

Ključni je primjer za to način na koji je ZPP pridonio znatnom porastu ekološke poljoprivrede, tako da se 2018. ukupno 7,5 % iskoristive poljoprivredne površine obrađivalo u okviru sustava ekološke proizvodnje, u usporedbi s 2 % u 2000.[47]

Budući predloženi sustav uvjetovanja[48] obuhvatit će najvažnije elemente načela integrirane zaštite bilja, posebno rotaciju usjeva i zahtjeve za minimalni udio poljoprivredne površine namijenjen neproizvodnim obilježjima, te druge relevantne odredbe Direktive o održivoj upotrebi pesticida. Važno je istaknuti da Komisija predlaže i bolje integriranje sustava za savjetovanje poljoprivrednika te bolje integriranje s istraživanjem i prijenosom znanja iz mreža ZPP-a. Nadalje, prijedlogom se zadržavaju postojeća plaćanja u vezi s poljoprivredom, okolišem i klimatskim promjenama, čime se poljoprivrednike potiče na primjenu alternativnih metoda suzbijanja štetnih organizama (npr. bioloških metoda). Sadašnji ZPP uključuje prakse ekologizacije koje se podupiru izravnim plaćanjima poljoprivrednicima, a u budućnosti će države članice imati više manevarskog prostora za definiranje takozvanih programa za ekologiju, među ostalim za promicanje alternativa pesticidima. Jasnoća pri definiranju obveznih načela integrirane zaštite bilja ključna je za te poticaje, koji nadilaze obvezne zahtjeve.

Ono što je važno jest da će države članice u svojim strateškim planovima u okviru ZPP-a od sada morati pokazati na koji će način ti planovi pridonijeti dugoročnim nacionalnim ciljevima utvrđenima u kontekstu zakonodavstva u području okoliša i klime, uključujući Direktivu o održivoj upotrebi pesticida. To obuhvaća nacionalne akcijske planove predviđene Direktivom o održivoj upotrebi pesticida s njihovim kvantitativnim ciljevima, općim ciljevima, mjerama, vremenskim planovima i pokazateljima čiji je cilj smanjenje rizika i učinaka upotrebe pesticida na zdravlje ljudi i na okoliš. Pratit će se rezultati provedbe planova država članica u okviru ZPP-a te mjeriti njihov učinak s pomoću utvrđenih pokazatelja. Time će se, pod nadzorom Komisije, osigurati da se ZPP-om podupiru poljoprivredne prakse za održivu upotrebu pesticida u skladu s potrebama te u skladu sa smjernicama zelenog plana.

5.7. REVIZIJA DIREKTIVE

S obzirom na različite nedostatke utvrđene u provedbi Direktive i znatnu zabrinutost dionika u pogledu upotrebe pesticida, Komisija će procijeniti u kojoj su mjeri Direktivom postignuti željeni ciljevi. Rezultati te evaluacije poslužit će kao osnova za buduće mjere za smanjenje upotrebe i rizika kemijskih pesticida u okviru strategije „od polja do stola” i strategije za bioraznolikost te će se koristiti kao činjenična osnova za utvrđivanje i podupiranje budućih opcija politike, što će uključivati reviziju Direktive o održivoj upotrebi pesticida.

[47] Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Organic_farming_statistics

[48] U postojećem sustavu unakrsne sukladnosti i budućem predloženom sustava uvjetovanja postoji povezanost između primitka potpune potpore za poljoprivrednike u okviru ZPP-a i poštovanja temeljnih pravila o okolišu i javnom zdravlju.

6. ZAKLJUČCI

Manje od trećine država članica dovršilo je reviziju svojih nacionalnih akcijskih planova u petogodišnjem zakonskom roku. Većina država članica koje su revidirale svoje nacionalne akcijske planove nije uzela u obzir nedostatke koje je Komisija utvrdila u njihovim prvotnim planovima, a u samo 20 % revidiranih nacionalnih akcijskih planova definirani su ciljevi na visokoj razini utemeljeni na rezultatima kao dio dugoročne strategije smanjenja rizika i učinaka upotrebe pesticida. Unatoč tim nedostacima u nacionalnim akcijskim planovima države članice ostvarile su napredak u provedbi Direktive o održivoj upotrebi pesticida. Većina država članica uspostavila je sveobuhvatne sustave za osposobljavanje i certificiranje primjenitelja te niz mjera za zaštitu voda i sigurno rukovanje i skladištenje pesticida. S druge strane, integrirana zaštita bilja slabo se provodi te nema puno dokaza o sustavnoj primjeni njezinih načela.

Ujednačeni pokazatelj rizika br. 1 pokazuje da je od stupanja na snagu Direktive o održivoj upotrebi pesticida došlo do smanjenja rizika za zdravlje ljudi i za okoliš koji proizlaze iz upotrebe sredstava za zaštitu bilja koja se prodaju u Europskoj uniji. Nadalje, istodobno s navedenim smanjenjem rizika, količine prodanih i korištenih sredstava za zaštitu bilja ostale su relativno konstantne, što upućuje na promjenjivi profil pesticida koji se prodaju i upotrebljavaju u Europskoj uniji. Unatoč tome, istodobno ujednačeni pokazatelj rizika br. 2 pokazuje povećanje povezano s hitnim odobrenjima. Međutim, postoji znatan potencijal za daljnje smanjenje rizika cjelovitijom provedbom Direktive o održivoj upotrebi pesticida te posebice širom primjenom integrirane zaštite bilja, uključujući širu primjenu nekemijskih tehnika suzbijanja štetnih organizama. U skladu s nedavnim preporukama Revizorskog suda Komisija se obvezala i da će izraditi dodatne pokazatelje koji će bolje odražavati trendove u upotrebi pesticida i s njome povezane rizike, posebno u pogledu hitnih odobrenja.

Zahvaljujući trajnom djelovanju Komisije, putem prethodno opisanih mjera, revizija, praćenja i osposobljavanja, poboljšana je provedba Direktive o održivoj upotrebi pesticida, ali ne i kvaliteta nacionalnih akcijskih planova. Kad je riječ o državama članicama koje ne ispunjavaju svoje obveze iz Direktive o održivoj upotrebi pesticida, Komisija trenutačno razmatra poduzimanje daljnjih koraka, uključujući moguće postupke zbog povrede prava. Komisija će usporedno s evaluacijom izraditi zakonodavni prijedlog za reviziju Direktive o održivoj upotrebi pesticida.

Naposljetku, u okviru strategije „od polja do stola” i strategije za bioraznolikost Komisija će poduzeti mjere za smanjenje upotrebe i rizika kemijskih pesticida za 50 % do 2030. te za smanjenje upotrebe opasnijih pesticida za 50 % do 2030. godine. U tu svrhu Komisija će revidirati Direktivu o održivoj upotrebi pesticida, poboljšati odredbe o integriranoj zaštiti bilja i promicati veću primjenu alternativnih načina zaštite uroda od štetnih organizama i bolesti.